

MMM / MAO

MAA- JA METSÄTALOUS-
MINISTERIÖ

28. 05. 2010

ld Nro 2699/312/2010

LAUSUNTO – LUOMUTIETOHANKE

Elintarvike- ja terveysosasto esittää lausuntonaan Agr. Mikko Rahtolan Luomutieto-hankeraportista seuraavaa:

Yleistä

Raportti keskittyy selvästi luomutuotannon alkutuotantoon, jättäen luomuelintarvikkeiden valmistuksen ja kaupan tämänhetkisen tilanteen kuvauksen ja kehittämissuhteet varsin vähälle huomiolle. Luomuketjun kehittämisessä kuitenkin teollisuuden ja kaupan rooli on erittäin merkittävä ja selvitykseltä jää kaipaamaan konkreettisia kehittämissuhteita siihen, miten kuluttaja saisi valittavakseen nykyistä suuremman valikoiman kohtuuhintaisia kotimaisista raaka-aineista tuotettuja luomuelintarvikkeita.

Raportti sisältää runsaasti epäkohdauksia sekä näkemyksiä ja kehittämissuhteita, joita ei ole perusteltu.

Luonnonmukaisen tuotannon valvontaa, sen toteuttamisvaihtoehtoja ja kehittämistarpeita sekä merkintöjä on yksityiskohtaisesti tarkasteltu laajassa työryhmässä vuonna 2002, jonka tulokset on julkaistu työryhmämuistiossa MMM 2002:8 ”Ehdotus luonnonmukaisen tuotannon valvonnan kehittämisestä”. Valvontaa ja merkintöjä on käsitelty myös maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistiossa 2005:2 ”Luonnonmukaisen elintarviketuotannon yhteistyöryhmän loppuraportti 2005”.

Elintarvike- ja terveysosaston huomiot raportista kohdistuvat osaston toimialaan, luonnonmukaista tuotantoa koskevaan lainsäädäntöön ja sen valvontaan.

Ehdotukset valvontajärjestelmän kehittämiseksi.

Raportissa ehdotetaan neuvonnan ja tarkastustoiminnan eriyttämistä entistä selvemmin. Valvontaviranomainen voi käyttää valvontatehtäviin valtuutettuja tarkastajia, jotka toimivat virkavastuulla. Menettely on mahdollinen useilla valvonta- ja tarkastustoiminnan alueilla. Valvontaan käytettyjen valtuutettujen tarkastajien riippumattomuus varmistetaan hallinnon yleisten esteellisyysäädösten perusteella. Valvonta siis sinällään toimii neuvonnasta erillään ja ehdotus lienee tarkoitettu neuvontajärjestön oman toiminnan selkeyttämiseksi, kun neuvontatyötä tekeviä henkilöitä käytetään myös erilaiseen tarkastustoimintaan. Ehdotus kuuluu siis alan neuvonnan kehittämiseen, ei valvontajärjestelmän kehittämiseen.

Valvontajärjestelmän osalta raportissa todetaan mm. seuraavaa
Evira valvoo luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa, rehuja sekä elintarvikkeiden valmistusta, varastointia ja tukkukauppaa. Järjestelmäämme on yrittäjän näkökulmasta moitittu byrokraattiseksi, mutta toisaalta se on kuitenkin ollut viljelijöiden kannalta ilmeisen kustannustehokas kansainvälisesti vertaillen.

Luonnonmukaista tuotantoa koskevaa uutta EU-asetusta (834/2007) on sovellettu 1.1.2009 alkaen. Suomessa on em. EU-lainsäädäntö pantu toimeen Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 846/2008. Valvontajärjestelmä noudattaa EU-lainsäädännössä edellytettyä minimitasoa ja sen ”byrokraattisuuden” vähentäminen on mahdollista vain EU-lainsäädäntöä muuttamalla. Suomi on EU:ssa useissa yhteyksissä tuonut esiin tarpeen kehittää valvontaa paremmin riskeihin perustuvaksi, mikä samalla voisi mahdollistaa valvonnan yksinkertaistamisen tiettyjen toimijoiden osalta. Valitettavasti komissio ja useimmat suuret EU:n jäsenvaltiot eivät ole kannattaneet valvonnan keventämistä.

Raportissa ehdotetaan, että Suomeen tulisi saada oma yksityinen tarkastuslaitos viranomaisvalvonnan rinnalle.

Ehdotusta ei ole erityisen hyvin perusteltu. Valvontajärjestelmien ja valittujen ratkaisujen perusteita ja kustannuskysymyksiä on kuvattu erityisen tarkasti työryhmämuistiossa MMM 2002:8. Kansainvälistä kauppaa käyvien toimijoiden ongelmat eivät välttämättä liity valittuun valvontajärjestelmään. Tästä on esimerkkinä luomutuotteilla merkittävää vientikauppaa harjoittamat yritykset, jotka kuuluvat Tanskan valtion ylläpitämään julkiseen luomuvalvontaan. Suomen julkistalouden menoihin kohdistuvat säästötoimet koskettavat myös Suomen viranomaisten tekemää luomuvalvontaa, mikä saattaa olla lähitulevaisuudessa keskeinen syy tarkastella mahdollisuuksia siirtää viranomaisten ulkopuolelle sellaista tarkastustoimintaa, jonka osalta EU-lainsäädäntö tämän jo nykypäivänä mahdollistaa. Saattaisi myös olla muutoinkin perusteltua tarkastella uudelleen luonnonmukaisen tuotannon valvonnan kehittämistä ja organisointia. Vaikka valvonnan taustalla oleva uudistettu EU-lainsäädäntö ei juurikaan ole valvonnan vähimmäisvaatimusten ja toteutustavan osalta muuttunut, on valvonnan toimintaympäristö aluehallinnon uudelleenorganisoinnin ja viranomaisten yleisten valvontaan käytettävissä olevien resurssien osalta selvästi muuttunut. Toisaalta on huomattava, että luomuvalvonnan kustannusvastaavuus on varsin hyvä, ts. toimijoilta perityillä valvontamaksuilla on valvonnan kustannukset saatu katettua.

Luomumerkki

Raportissa todetaan, että ”Aurinkomerkki jäänee vähitellen pois käytöstä pakkausten uudistuessa.”

Maa- ja metsätalousministeriön Luomu -valvottua tuotantoa merkki (ns. aurinkomerkki) otettiin käyttöön vuonna 1988. Sen näkyvyys tuotteissa ja tunnettuus suomalaisten kuluttajien keskuudessa on erittäin hyvä. Luomumerkkiä tehtiin tunnetuksi ministeriön rahoittamassa Finfood –luomuhankkeessa useiden vuosien ajan. Merkin käyttö onkin vakiintunut yleiseksi merkintätavaksi kotimaisten valmistajien keskuudessa.

1.7.2010 alkaen aletaan soveltaa EU:n uuden luomuasetuksen pakkausmerkintäsäädöksiä, joiden myötä EU:n uuden luomumerkin käyttö elintarvikepakkauksissa tulee pakolliseksi. Merkki ei kuitenkaan vielä ole kuluttajien tuntema. Lähiaikoina tulee selvittää merkin käyttäjien ja kuluttajien tarpeet sekä odotukset aurinkomerkin tulevaisuuden suhteen. Eräs mahdollisuus voisi olla edelleen kehittää aurinkomerkin sisältöä.

Osastopäällikkö

Matti Aho

Neuvotteleva virkamies

Tero Tolonen